

Bogdan Chirițoiu, președintele Consiliului Concurenței

”Ne uităm atent la industria construcțiilor”

Bogdan Chirițoiu, președintele Consiliului Concurenței

Înțelegerile în cadrul licitațiilor publice sau licitațiile trucate se numără printre cele mai grave încălcări ale legislației în materie de concurență. Acestea aduc prejudicii achizitorului public prin creșterea prețurilor, reducerea calității, stabilirea de restricții sau cote de producție sau prin împărțirea piețelor. Ca urmare, bunurile și serviciile devin indisponibile sau nejustificat de costisitoare pentru achizitorii publici, în detrimentul utilizatorilor finali și al contribuabililor. Multe țări au dezvoltat instrumente pentru a detecta și a limita

trucarea ofertelor în cadrul licitațiilor de achiziții publice, prin aplicarea de norme împotriva cartelurilor de ofertare și dezvoltarea unor instrumente de detectare.

Bogdan Chirițoiu, președintele Consiliului Concurenței, a răspuns întrebărilor noastre pe această temă.

Aveți investigații deschise în sectorul construcțiilor și al producerii materialelor de construcții? Aveți în plan lansarea unor investigații în acest sector?

Bogdan Chirițoiu: Ne uităm atent la industria construcțiilor, mai ales în ultimii ani când ne-a atras atenția faptul că prețurile unor materiale de construcții s-au majorat semnificativ.

Astfel, am derulat un studiu, pe care l-am publicat recent, concluzia fiind că dificultățile create de prețurile mari ale energiei electrice, ale gazelor naturale sau ale carburanților au avut impact semnificativ asupra prețurilor tuturor materialelor pentru construcții comercializate atât pe piețe locale, cât și pe piețe internaționale.

Dar există și unele cauze locale: faptul că pe unele piețe din sectorul materialelor de construcții concurența este redusă conduce la creșteri mari de prețuri pentru anumite produse. Așadar, noi susținem eliminarea barierelor care blochează dezvoltarea acestui sector și am încurajat încă din stadiul de proiect schema de ajutor de stat pe care Ministerul Economiei a lansat-o pentru a finanța investițiile și capacitățile de producție ale firmelor de materiale de construcții.

La ora actuală, mai avem în derulare o investigație pe piața producției și comercializării cimentului din România, iar anul acesta au fost declanșate două investigații privind posibilele trucări ale licitațiilor organizate de Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere, prin Direcțiile de Drumuri și Poduri din Constanța, Brașov, București și Timișoara pentru atribuirea contractelor de lucrări de întreținere a rețelei de drumuri naționale și autostrăzi aflate în administrarea acestor direcții.

Ce investigații vom declanșa în perioada următoare ... veți afla din comunicatele noastre. Vă dați seama că nu putem anunța înainte, mai ales că noi mergem în inspecții inopinate la companii pentru a strânge dovezi privind o posibilă încălcare a legii.

Pentru combaterea licitațiilor trucate în domeniul achizițiilor publice, Consiliul Concurenței recomandă, printre altele, autorităților contractante să promoveze concurența maximizând participarea potențialilor ofertanți prin stabilirea unor cerințe de participare transparente și nediscriminatorii, care nu descurajează în mod nejustificat ofertanții credibili să participe la licitații publice, nu favorizează operatorii tradiționali sau nu

îngreunează în mod inutil participarea noilor furnizori.

De asemenea, caietul de sarcini și termenii de referință să fie concepute, în măsura posibilului, axat pe ceea ce trebuie realizat, mai degrabă decât pe modul de realizare, pentru a atrage la licitație cel mai mare număr de ofertanți, inclusiv furnizorii de produse de substituție, și pentru a îngreuna înțelegerile între participanți prin reducerea previzibilității po-

sibilelor soluții de aprovizionare.

Totodată, autoritățile contractante să aibă în vedere, în cazul în care acest lucru poate stimula concurența și atrage oferte mai competitive, agregarea nevoilor de achiziții în cadrul licitațiilor mai mari sau, alternativ, să permită întreprinderilor mici și mijlocii să participe, chiar dacă nu pot licita pentru întregul contract, inclusiv prin împărțirea contractului în loturi.

Legiuitorului a instituit posibilitatea reabilitării pentru operatorul economic exclus de la procedura de atribuire a contractelor de achiziție publică, care a comis o abatere profesională gravă incluzând și încălcarea regulilor de concurență de tip cartel care vizează trucarea licitațiilor.

Astfel, acesta poate furniza autorității contractante dovezi prin care să arate că măsurile pe care le-a luat sunt suficiente pentru a-și demonstra, în concret, credibilitatea prin raportare la motivele de excludere.

În acest sens, operatorul economic poate furniza entității contractante, în principiu, decizii emise de Consiliul Concurenței în ultimii trei ani, prin care se constată aplicarea unui regim

sanționator mai favorabil operatorului economic, respectiv ca urmare a aplicării politicii de clemență și/sau a procedurii de recunoaștere a faptei anticoncurențiale, instrumente aflate la dispoziția Consiliului Concurenței, care presupun cooperarea efectivă a operatorilor economici cu autoritatea de concurență.

De asemenea, operatorul economic poate furniza și dovada implementării efective a unui program de conformare cu legislația din domeniul concurenței, fiind necesar ca acesta să fie elaborat conform Ghidului Consiliului Concurenței privind conformarea cu regulile de concurență și să cuprindă măsuri clare cu privire la prevenirea

săvârșirii unor fapte de tip cartel care vizează trucarea licitațiilor.

Autoritățile contractante au libertatea de a evalua, de la caz la caz, măsurile luate de operatorii economici și dovezile în susținerea acestora, ținând seama de gravitatea și circumstanțele particulare ale abaterii avute în vedere, în funcție de particularitățile situației care face obiectul analizei.

Atunci când fac evaluarea în sensul prevederilor anterior menționate, autoritățile contractante pot solicita sprijinul Consiliului Concurenței, de la caz la caz, atunci când consideră necesar.

Cum decelați dacă o licitație este trucată?

Bogdan Chirițoiu: La achizițiile publice, noi ne uităm dacă există înțelegeri între companiile care participă la licitații, care depun oferte.

Ca urmare, atunci când analizăm o licitație publică, suntem atenți la mai multe aspecte: dacă există asemănări semnificative în oferte, dacă participanții se rotesc între ei și câștigă pe rând contractele în diferite proceduri, dacă o companie se abține să participe la o licitație sau își retrage oferta depusă anterior, astfel încât alt participant la licitație să câștige, de regulă, la o valoare apropiată de valoarea estimată. Acestea sunt principalele modalități de trucare a licitațiilor pe care le-am întâlnit în cazurile instrumentate.

Un caz pe care l-am finalizat recent se referă la o licitație organizată de Ministerul Afacerilor Interne pentru realizarea unui centru de furnizare de servicii electronice. În acest caz, am amendat trei companii cu 4,1 milioane de euro, pentru că s-au înțeles să nu depună oferte la licitație, cu scopul de a crește bugetul alocat de autoritatea contractantă.

În ce măsură funcționează sistemul avertizorilor de concurență? Au fost depuse până acum sesizări din partea acestora?

Bogdan Chirițoiu: Platforma avertizorilor de concurență este unul dintre instrumentele prin care aflăm informații despre posibile practici anticoncurențiale. Prin intermediul acesteia, persoanele care vor să „reclame” o activitate care li se pare anticoncurențială, o pot face fără să se identifice, pur și simplu anonim.

Anumite sesizări primite pot genera un dialog cu avertizorii, păstrându-se, în același timp, anonimatul acestora.

După ce obținem informațiile, le analizăm și le coroborăm cu datele pe care le avem din alte surse și, dacă avem suficiente indicii privind o posibilă încălcare a legii, declanșăm o investigație.

Pe baza unor informații primite pe platformă, am declanșat investigații în domenii precum furnizarea de carte, mașini și utilaje agricole, turism, produse electronice și IT, echipamente de protecție a muncii, unele dintre acestea finalizându-se, deja, cu sancțiuni.

De asemenea, pornind de la informații primite pe platformă am declanșat primul caz pe piața forței de muncă calificată/specializată, asociată activităților de producție autovehicule/componente pentru autovehicule din România.

Platforma avertizorilor de concurență este activă din 2015 și a devenit din ce în ce mai cunoscută în rândul populației, dovadă fiind faptul că numărul sesizărilor primite crește de la an la an. De exemplu,

pe parcursul anului trecut am primit 140 de sesizări care au vizat piața energiei, piața asigurărilor, comerțul electronic, funcționarea platformelor online, servicii de salubritate, servicii de ride-sharing, piața forței de muncă sau cea a masei lemnoase.

Ați lansat recent recomandări privind combaterea licitațiilor trucate în domeniul achizițiilor publice. De ce sunt „recomandări” și nu „măsuri” care să fie incluse într-un proiect de act normativ?

Bogdan Chirițoiu: Noi nu avem drept de inițiativă legislativă, deci nu putem emite proiecte de acte normative, însă facem recomandări pentru eliminarea prevederilor care limitează concurența.

Documentul la care faceți referire conține o formă actualizată a recomandărilor Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD), care promovează noi bune practici și reflectă evoluțiile semnificative pentru lupta împotriva licitațiilor trucate.

Ce mai facem noi este să sprijinim autoritățile contractante și să oferim îndrumări companiilor care decid să participe la proceduri de achiziție publică. De aceea, am elaborat o serie de ghiduri, pe care le-am publicat pe site-ul instituției, și, bineînțeles, suntem mereu disponibili atunci când este nevoie de expertiza noastră.

De regulă cât durează de la sesizare, la dovedirea vinovației și pedepsirea vinovatului? Între timp operatorul economic respectiv poate participa la licitații? Apare public (în SEAP) faptul că este suspectat de trucarea licitațiilor?

Bogdan Chirițoiu: În medie, durează cam 18 luni să finalizăm o investigație. Dacă am stabilit că firma a fost implicată într-o înțelegere de trucare a licitației, ea nu mai poate participa trei ani la o astfel de procedură, din momentul în care noi emitem decizia – durata de trei ani este, însă, maximă.

Cu toate acestea, există și posibilitatea reabilitării, iar firma exclusă de la procedura de atribuire poate dovedi că este credibilă.

În acest context, am emis împreună cu Agenția Națională pentru Achiziții Publice o opinie comună în care clarificăm modalitățile prin care o companie își poate demonstra credibilitatea și am publicat lista firmelor care au fost implicate în investigații privind fapte de tip cartel de trucare de licitații publice, listă pe care o actualizăm constant.

Mai mult, suntem transparenți și atunci când declanșăm sau finalizăm investigații anunțăm public, prin comunicate, interviuri și conferințe.